

ESTEVE PLANTADA

**«El Nou Congrés és
un projecte que vol
recuperar la confiança i
l'autoestima col·lectiva»**

Enguany es commemoren els cinquanta anys de la celebració del Congrés de Cultura Catalana, un esdeveniment impulsat des de la societat civil que va mobilitzar, al llarg de dos anys, més de 10.000 ciutadans i 1.500 entitats de tots els Països Catalans. El Nou Congrés de Cultura Catalana es proposa renovar aquell compromís cívic i reforçar els llaços humans i territorials. En parlem amb el director de l'esdeveniment, Esteve Plantada. «Ens cal recuperar la iniciativa per pensar la societat que volem ser».

TEXT VIOLETA TENA • @violetatena

Quan fa dos anys el vam entrevistar, poc després de ser nomenat per al càrrec de director del Nou Congrés de Cultura Catalana, va dir que entomava aquesta responsabilitat amb «una barreja d'entusiasme i vertigen». En quin punt es troba ara l'estat d'ànim d'Esteve Plantada?

—Després de dos anys de treball, la primera constatació és que estem en un moment molt delicat, perquè la sensació és que la gent està molt esgotada i fragmentada. D'una banda, hi ha el desencís, quan no l'enuig, per com s'han succeït les coses en la política catalana els darrers anys, després de tot el que va significar l'1-O. Ara per ara, els catalans i les catalanes tenim l'autoestima baixa. D'una altra banda, el panorama internacional tampoc no invita a l'optimisme.

Precisament, com que aquest és el paisatge que tenim, crec que el Nou Congrés de Cultura Catalana és més necessari que mai. Perquè, justament, el que proposa el Nou Congrés de Cultura Catalana és un espai de debat per superar aquesta fragmentació i aquest desencís. L'escenari és molt complex, però, alhora, afrontar-lo és un gran repte. I com que és un gran repte, tenim molt d'entusiasme.

En aquest sentit, jo sempre dic que el Nou Congrés de Cultura Catalana és un projecte de passió. Ens hi aboquem, amb ganes de fer coses, de trobar camins, de proposar, d'aconseguir que gent diversa connecti. Volem que la gent deixi d'estar enfadada i que s'incorpore, amb il·lusió, a un projecte de reflexió apassionant.

Potser et diré una cosa que sona un poc naïf, però la dic igualment:

posem-nos-hi amb un somriure, amb ganes de treballar, junts. Tenim molts reptes i són molt complexos, però posem-nos-hi.

—**També l'any 1975, la situació era «complexa», amb una dictadura que arribava a la seua fi i un autogovern que estava per configurar i concretar. Quins són els paral·lelismes entre aquell Congrés i aquest?**

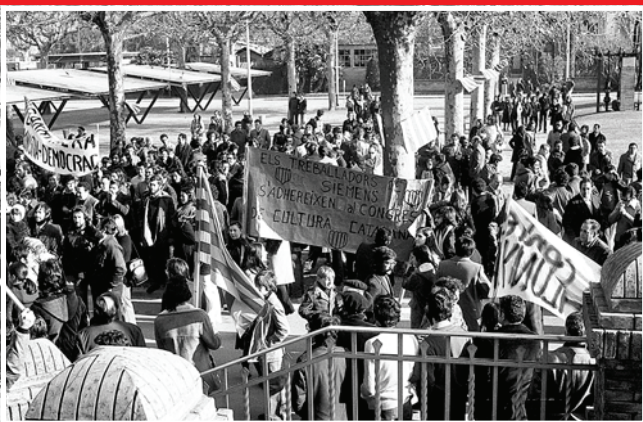
—No sé si et sé dir molts paral·lelismes. Quan em vaig engrescar en la direcció del Nou Congrés de Cultura Catalana, un amic em va dir: «Fer el Congrés a la dècada dels setanta era molt més difícil, però ara és molt més complex». I crec que tenia molta raó.

És cert que per a la celebració del primer Congrés hi havia una dificultat enorme perquè tenien davant seu un sistema dictatorial. Ara bé, l'any 1975 es veia el final de Franco i allò obria una finestra d'oportunitat enorme. D'alguna manera, aquella conjuntura —l'existència de la dictadura i la possibilitat d'una alternativa— va fer d'aglutinador de la societat civil. Si aquell congrés va tenir tant d'èxit i va aglutinar gent tan diferent fou perquè hi havia un enemic comú, perquè tothom estava en contra del franquisme i la dictadura. Després de quaranta anys de dictadura, era un moment d'ebullició, de fer un pas endavant.

Ara la situació és diferent. No hi ha un element aglutinador tan patent com hi havia a la dècada dels setanta, i tenim aquest desencís generalitzat arran de l'1-O. Al País Valencià i les Illes tenim governs que estan en contra de normalitzar relacions i que aposten per la fragmentació.

A més, en el plànol internacional, hi ha aquest ascens dels totalitarismes que ens obliga a estar alerta.

En el plànol lingüístic, vivim una situació d'emergència perquè la minorització és un fet patent. Fins ara

EL CONGRÉS DE CULTURA CATALANA, UNA CONFLUÈNCIA ASTRAL

El Congrés de Cultura Catalana va ser una de les iniciatives de mobilització cultural i popular més rellevants de l'Europa de la dècada dels setanta. Al llarg de dos anys, el Congrés va comptar amb més de 12.000 inscrits i més de 1.400 entitats adherides, a més de 63 ajuntaments i 29 col·legis professionals. Fou

un esclat de participació civil quan la dictadura definitivament trontollava i s'obria l'esperança d'una etapa nova, de recuperació de les institucions i l'autogovern.

El de 1975 fou, al capdavant, un Congrés de Cultura entesa en un sentit ampli, tant des del punt de vista territorial (tant el País Valencià com les Illes hi van participar activament), com des del punt de vista conceptual.

«Era un canvi cultural entès com a motor d'una voluntat de canvi polític i social», com recordava recentment Agustí Alcoverro, president de la Fundació Congrés de Cultura Catalana.

L'origen de tot plegat cal buscar-lo, com en tants altres casos, en l'escola i en la negativa de l'Ajuntament de Barcelona de subvencionar els intents d'introduir el català a l'educació. Les queixes per aquesta negativa aplegaren el Col·legi d'Advocats de Barcelona, aleshores encapçalat per perfils d'una forta sensibilitat catalanista. La seua junta de govern decidí, en un moment d'efervescència política, convocar el Congrés, amb la sorpresa que l'adhesió d'entitats i particulars fou massiva.

La voluntat era obrir un espai de reflexió col·lectiva, per a la qual cosa la discussió es va organitzar en 25 àmbits, tan diversos com ara dret, mitjans de comunicació, arts plàstiques o fet re-

ligiós. A partir de la cloenda de tots els àmbits es va redactar el Manifest de la Cultura Catalana.

«El Congrés va reunir, en una confluència astral favorable, oportunitat històrica, projecte encertat i persones competents i coratjoses —explica Alcoverro—. Els seus resultats són coneguts i han marcat, en termes positius, la nostra història recent»

D'altra banda, com que la garantia dels drets universals interpel·la a tothom, totes les institucions, equipaments, agents públics i privats del món de les arts i de la cultura en general s'implicaran en aquesta feina que preveu, també, la revisió i l'actualització del Pla d'equipaments culturals de Catalunya. L'objectiu és ampliar les potencialitats d'aquestes instal·lacions orientant-les cap a la garantia dels drets culturals a través d'un Pla d'equipaments i serveis culturals de Catalunya 2025-2035.

hi havia aquesta mena de pensament màgic segons el qual la minorització es produïa al País Valencià i a les Illes, però això no és cert: també a Catalunya hi ha un descens molt destacat de l'ús de la llengua. El retrocés s'està produint a tots els Països Catalans.

Per tant, el que ens correspon és treballar plegats, conjuntament, perquè ens cal fer xarxa, escoltar-nos i defensar la llengua comuna. Tenim un patrimoni comú i una història que hem de fer valdre. Per això moltes voltes dic que el Congrés és un projecte que, bàsicament, el que vol és recuperar la confiança i l'autoestima col·lectiva.

Pensem que, o plantegem una estratègia de resistència i ens aturem a debatre, pensar i reflexionar o ho tenim molt fotut. O n'eixim plegats, o no n'eixim.

—En tot cas, li manca a aquest Congrés la il·lusió col·lectiva que sí que existia aleshores, després de quatre dècades de dictadura?

—Abans em preguntaves pels paral·lelismes i em resultava difícil trobar-ne. En canvi, tinc més clares les diferències. I una d'aquestes diferències és que als setanta no teníem institucions. Les que teníem —com els ajuntaments— eren franquistes. No hi havia ni Generalitat Valenciana, ni Generalitat de Catalunya, ni Govern de les Illes Balears. Als setanta estava tot per fer i hi havia aquesta il·lusió de què parles.

Ara, en canvi, sí que tenim institucions i, per les circumstàncies que hem viscut, hi ha un cert desencís. Tanmateix, el Nou Congrés de Cultura Catalana no vol dependre de les institucions, sinó que volem ser una iniciativa des de la societat civil i per

a la societat civil. Naixem de la societat civil i tornem a ella. No volem ningú que ens marque l'agenda, perquè l'agenda la volem construir entre tots.

El Nou Congrés de Cultura Catalana aspira a aglutinar tota la gent implicada que vol transformar les coses al Principat, País Valencià, les Illes i la Catalunya del Nord.

—Què és més important, el procés o la conclusió final?

—Al final del Congrés de 1975, de cadascun dels àmbits, es van fer unes actes. Nosaltres, amb el Nou Congrés, volem posar el focus en el procés. No ens interessa tant el resultat com el procés. De fet, mig de broma, mig seriosament, diem que el Congrés no acabarà mai! El que volem dir amb això és que el que perseguim és plantar una llavor de reflexió, tornar-nos a empoderar i

→

Esteve Plantada durant la seua intervenció en l'acte de commemoració del 50è aniversari del Congrés de Cultura Catalana, el 20 de març passat al Saló del Tinell.

→ reconnectar, amb la finalitat última de preparar-nos per al futur.

El Congrés no es planteja com unes jornades compactades d'uns quants dies, sinó que es tracta de fer molts actes per tot el territori durant molts mesos. Això ens assegura la capilaritat que volem assolir. Per exemple, fa un parell de setmanes vam estar a Alacant, on vam organitzar una jornada de dos dies sobre investigació i innovació. Hi havia gent de tots els territoris, experts en el camp de la innovació, de la neurociència, del turisme o de la física teòrica. I què va passar quan vam acabar? Que la gent va dir: «Ens ha agradat conèixer-nos. Hem de mantenir aquest contacte i fer més coses». Això és el que persegüim: anar plantant llavors que germinen i tinguen vida pròpia.

—En l'entrevista que li vam fer fa dos anys, vostè deia «aquest congrés no és per a la gent que ara té seixanta anys. Ha de ser un marc per a la gent que ara en té vint o trenta». En l'època de la instantaneïtat i la superficialitat, com s'engresca a la gent de vint i trenta anys, que ni tan sols n'han sentit a parlar del Congrés de l'any 1975?

—En realitat, no ho sé, però sí que hi ha una cosa que sé. A voltes tenim poca confiança en la gent jove, però, en realitat, n'hi ha molta

de mobilitzada. Al comitè executiu del Nou Congrés tenim gent multiactivista, gent molt preparada i amb molt de criteri.

Tenim molt clar que el Nou Congrés no pot ser un exercici de nostàlgia. Ara se n'han celebrat els cinquanta anys i ho hem fet amb la gent que hi va participar, un reconeixement públic necessari.

Però, a partir d'ara, cal mirar endavant i implicar la gent jove, perquè el que correspon és plantejar una proposta arrelada al segle XXI. No podem repetir el model dels anys setanta. Ens calen altres dinàmiques i formes de comunicar perquè el món ha canviat radicalment. Per a finals de juny hem plantejat unes jornades de convivència a Horta de Sant Joan de jovent del Principat, les Illes i el País Valencià. Ens sembla molt important generar aquestes coneixences.

—El Congrés de Cultura Catalana de 1975 es va organitzar a través d'una vintena d'àmbits. Ara s'ha optat per un altre esquema; en concret, quatre grans àmbits de treballs, que són: Com ens mantenim? Com ens comuniquem? Com ens cuidem? I, finalment, com ens cohesionem? Què us ha dut a optar per aquests eixos?

—Precisament, perquè la voluntat és la de fer un Congrés completament transversal, capilar, molt

horitzontal. Aquesta és una de les meues dèries: aconseguir que sorgisquen iniciatives també des de la societat civil. Per acollir tot això, vam concloure que el millor era plantejar aquests quatre grans àmbits. De fet, hi ha actes que tant poden pertànyer a un àmbit com a un altre. Pensem que són un paraigua perfecte per no haver-nos d'acotar ni ser excessivament estrictes.

—Per què han volgut situar les cures, és a dir, el com ens cuidem, en el centre? On és el lligam amb la cultura?

—Això és una aposta molt forta que fem perquè estem convençuts que en la societat d'ara és absolutament imprescindible que entenguem que totes les accions que fem tenen una repercussió i un impacte en el nostre veí i en la nostra comunitat. És imprescindible mirar a la vida des de l'eix de les cures.

Alhora, és un eix molt ampli. Per exemple: com ens cuidem entre els territoris? Com cuidem les persones que pateixen agressions? Com ens cuidem per assolir l'equitat? Em sembla que és imprescindible situar en el centre totes aquestes preocupacions, a les quals potser, fins fa poc, no prestàvem tanta atenció. L'estiu passat, al recinte modernista de Sant Pau, ja vam reunir una cinquantena d'experts per abordar aquesta qüestió i, en concret, com preparar per al futur l'atenció social i sanitària en un context amb un grau de pobresa, gent gran i zones despoblades.

—Un dels reptes és incorporar la població migrant a tot aquest procés. Aquest repte, el de la migració, ja hi era a la dècada dels setanta, amb l'onada de migrants procedents d'altres parts d'Espanya. Ara, però, la realitat migrant és encara més complexa. A hores d'ara, el 18% de la població té nacionalitat estrangera i el 25% no han nascut a Catalunya. Les dades són semblants al País Valencià i, probablement, encara més altes a les Balears, on el procés de turisticització ha estat més ferotge. En tot cas, com incorporem a la

població nouvinguda a tot aquest corrent?

—Ara que parlàvem dels àmbits, precisament aquesta qüestió de la immigració pot estar, alhora, en l'eix de com ens cohesionem i com ens mantenim.

Doncs bé, incorporar a aquesta població és un dels grans reptes que tenim. En aquest sentit, necessitem incorporar persones migrants al comitè executiu. Encara no ho hem aconseguit, però hi estem treballant. Des de la commemoració del cinquantè aniversari del primer congrés al Saló del Tinell, a Barcelona, hem rebut diversos correus d'associacions

de persones migrants que volen participar-hi. Això és fantàstic i van en la línia que volem treballar. Hem de cohesionar-nos com a societat també en aquest aspecte.

—Com vostè mateix abans comentava, el panorama no és gaire encoratjador en l'àmbit de la llengua: l'Enquesta d'usos lingüístics corresponent a 2023 indica que el català perd terreny com a llengua inicial, habitual i d'identificació. Com tenen previst abordar aquesta qüestió?

—Durant el Nou Congrés farem debats sobre llengua. Alhora, estem treballant amb diverses entitats que

estan especialitzades en aquest àmbit. Com a societat, el tema de la salut de la llengua a hores d'ara és absolutament vital, perquè és quelcom que ens cohesiona, ens dona identitat i sentit de pertinença. Si perdem la llengua, ho tenim molt fotut.

Parlar català —parlar valencià— és una qüestió d'orgull, d'autoestima, com deia al principi. Tenim una llengua amb més parlants que moltes altres llengües oficials de la Unió Europea. Tenim una llengua que és reconeguda a l'acadèmia i que ha produït grans obres literàries. Ens cal creure'ns-ho i tenir aquesta autoestima. Perquè en català es pot estimar, →

RECICLA
llandes, brics i envasos
de plàstic en el contenidor
groc i uneix-te a l'economia
circular.

GENERALITAT
VALENCIANA

ecoembes
El poder de la col·laboració

→ es pot insultar, es pot debatre. O ens ho creiem, o estem perduts.

—**Comentava, de bon començament, que la situació política a Catalunya ha provocat que molta gent estiga sumida en un cert pessimisme. Tampoc no hi ha ajudat la batussa política entre els partits sobiranistes i, fins i tot, dins d'ells. En quina mesura el Nou Congrés pot servir de revifalla?**

—M'agrada molt que utilitzis aquesta paraula, perquè justament volem que aquest siga un congrés de revifalla, de reconexió i redescoberta. Perquè és probable que ara la gent ho veja tot una mica negre, però hem de ser capaços d'anar més enllà, de repensar i de tornar a ser capdavanters. Ens cal recuperar la iniciativa del discurs, recuperar el lideratge per pensar la societat que volem ser.

Quan plan-tegem la defensa de la llengua, de la identitat, de la nostra història comuna, no ho fem com un exercici de nostàlgia, sinó des del convenciment del potencial de futur que tenim; des de la consciència que aspirem a una societat millor, moderna i preparada per afrontar els reptes del segle XXI.

Amb el Nou Congrés volem respondre a les preguntes «qui som» i «qui volem ser». Però ho volem fer propositivament, tot engrescant la gent. Volem, en definitiva, aportar optimisme a la societat. La col·lectivitat només se'n sortirà si té idees pròpies i amb un discurs ben definit.

Perquè, al capdavant, vivim en un context de globalització brutal, que

premia les grans cultures hegemòniques i que, en canvi, margina la riquesa de la diversitat. I per això creiem molt fermament que és el moment de plantejar les nostres idees per construir un discurs propi. Del Nou Congrés de Cultura ha de sorgir una proposta engrescadora que ens projecti.

—**Com es miren els partits catalans tot això que estan construint?**

—S'ho miren, sobretot, des de fora. Més que parlar de recel o de desconfiança, jo diria que el que hi ha és distància, perquè el projecte del Nou Congrés no naix de cap partit. De moment, no s'hi han implicat i, crec, que no cal que ho facin. Perquè no busquem la implicació dels partits, sinó de persones a escala individual que consideren que poden aportar alguna cosa. Insisteixo en la idea que he dit abans: som una proposta de la societat civil per a la societat civil.

—**En aquests cinquanta anys, l'esquema autònom s'ha assentat. Com s'hi han d'incorporar el País Valencià i**

les Balears perquè

tot plegat no resulte un afegitó pintoresc?

—Això que plantejes és fonamental per a nosaltres. El País Valencià i les Illes han de tenir una participació activa en l'organització i configuració del Nou Congrés. Aquest és un projecte que, des de bon començament, té el marc mental dels Països Catalans. Aquesta és una de les raons per les quals parlem

«EN EL CONTEXT DE GLOBALITZACIÓ HEM DE PARAR-NOS A REFLEXIONAR PER PROJECTAR-NOS CAP AL FUTUR»

d'horitzontalitat. És per això que tan bon punt es va començar a dissenyar el Nou Congrés vam contactar amb Acció Cultural del País Valencià i l'Obra Cultural Balear. De fet, estan en el pinyol del projecte.

Això, en tot cas, a voltes ens genera reserves, fins i tot dins del Principat. El concepte *Països Catalans* sembla que moleste tothom, quan, en realitat, nosaltres el que reivindicuem és la unitat cultural i la necessitat de treballar de forma conjunta, en xarxa. Perquè si fem la batalla cadascú per la seua banda, no ens en sortirem. El País Valencià, com la Catalunya del Nord i les Balears tenen un paper protagonista.

—**Com li agradaria que, d'ací a cinquanta anys, es recorde el Nou Congrés de Cultura Catalana?**

—Doncs m'agradaria que es recordés per ser l'esdeveniment que va permetre recuperar l'autoestima i l'optimisme. També que va contribuir a revincular-nos entre nosaltres, com a persones i com a territoris. Perquè, malauradament, tota aquella efervescència que va propiciar el primer congrés s'ha anat diluint, i hem de recuperar els llaços entre nosaltres a través de la cultura, entesa en un sentit molt ampli, des de com mengem a com anem a treballar. Xavier Sarrià té una cançó que diu que la nostra sobirania comença amb l'autoestima i que la nostra tradició és desafiar la por. I crec que, efectivament, aquesta ha de ser la nostra manera d'encarar les coses. ●

El Temps

Revista fundada a València el 1984

MAIG 2025

2.123

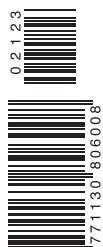
www.eltemps.cat

FEIXISME EN AUGE

L'ascens de la ultradreta global

9,95 EUROS

EL NOU CONGRÉS DE CULTURA CATALANA | ENTREVISTA AMB MARGALIDA PROHENS
LA MERCANTILITZACIÓ DE LA MATERNITAT | EL VIATGE DE NÚRIA CADENES